

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B:
1. All questions are compulsory.
  2. All questions carry equal marks.
  3. Draw neat diagrams wherever necessary.

1. Answer any two of the following :- (15)

- a) Discuss the alternative measures of development.
- b) Explain the contribution of Kuznets to the patterns of development.
- c) Explain the concept of inclusive growth.

2. Answer any two of the following :- (15)

- a) Explain the different approaches to human development.
- b) Discuss the role of freedoms in promotion of human development.
- c) Explain the measure of Human Development Index.

3. Answer any two of the following :- (15)

- a) Explain the Adam Smith's theory of economic development.
- b) Discuss Rostow's stages of growth
- c) Explain the Critical Minimum Effort theory.

4. Answer any two of the following :- (15)

- a) Solow – Swan Model
- b) Convergence theory
- c) Determinants of growth

Please check whether you have got the right question paper.

सूचना: १. सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२. प्रत्येक प्रश्नांना समान गुण आहेत.

३. आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

प्र. १. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

(१५)

अ) आर्थिक विकासाच्या विविध निकर्षाची चर्चा करा.

ब) कुझनटच्या आर्थिक विकासाबद्दलची माहिती स्पष्ट करा.

क) सर्वसमावेशक विकासाची संकल्पना स्पष्ट करा.

प्र. २. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

(१५)

अ) मानवी विकासाच्या वेगवेगळ्या निकर्षांचे वर्णन करा.

ब) मानवी विकासाला प्रोत्साहित करण्यामध्ये स्वातंत्र्याच्या भूमिकेची चर्चा करा.

क) मानवी विकास निर्देशकाचे मापन स्पष्ट करा.

प्र. ३. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

(१५)

अ) अँडम स्मित यांच्या आर्थिक विकासाचा सिध्दांत स्पष्ट करा.

ब) रोस्टो यांच्या विकासाच्या टप्प्याची चर्चा करा.

क) किमान आवश्यक प्रयत्न सिध्दांत स्पष्ट करा.

प्र. ४. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

(१५)

अ) सोलो - स्वान प्रतिमान.

ब) केंद्राभिमुख (Convergence) सिध्दांत.

क) वृद्धी ठरविणारे घटक.